

Musiqiy ta'lim yo'nalishida taxsil olayotgan talabalarning mustaqil ta'limini tashkil etishga innovatsion yondashuv

Moxinur Jamshid qizi Bobokulova
Navoiy davlat universiteti

Annotatsiya: Ushbu maqolada musiqiy ta'lim yo'nalishida tahsil olayotgan talabalarning mustaqil ta'limini tashkil etishda innovatsion yondashuvlar, zamonaviy pedagogik texnologiyalar va raqamli vositalarning qo'llanilishi masalalari tahlil qilingan. Tadqiqotda mustaqil ta'limning mohiyati, ahamiyati va uni samarali tashkil etishning ilmiy-nazariy asoslari ko'rib chiqilgan. Maqolada an'anaviy mustaqil ta'lim shakllarini zamonaviy innovatsion metodlar - elektron ta'lim platformalari, mobil ilovalar, virtual masterklasslar, onlayn resurslar va interaktiv texnologiyalar bilan boyitish yo'llari tahlil qilingan. Tadqiqot natijalariga ko'ra, innovatsion yondashuvlar talabalarning mustaqil ishlash samaradorligini oshiradi, vaqt va resurslarni tejaydi, individual o'rganish imkoniyatini kengaytiradi va kasbiy kompetensiyalarni shakllantiradi. Maqolada talabalarning o'z-o'zini boshqarish qobiliyatini rivojlantirish, motivatsiyani oshirish, mustaqil ijodiy faoliyatni stimullashtirish masalalari ko'rib chiqilgan. Shuningdek, o'qituvchilarning yangi rolini aniqlash, mustaqil ta'limni monitoring qilish va baholash mezonlari, pedagogik sharoitlar hamda amaliy tavsiyalar berilgan. Innovatsion yondashuv musiqiy ta'lim sifatini oshirish va zamonaviy talablarga javob beradigan kadrlar tayyorlashning muhim omili ekanligi asoslab berilgan.

Kalit so'zlar: mustaqil ta'lim, innovatsion yondashuv, musiqiy ta'lim, raqamli texnologiyalar, elektron ta'lim resurslari, onlayn platformalar, o'z-o'zini boshqarish, pedagogik innovatsiyalar, individual ta'lim, interaktiv metodlar, virtual o'rganish, mobil ta'lim, kasbiy kompetensiyalar, talabalar motivatsiyasi, ta'lim texnologiyalari, distant ta'lim, multimedia vositalari, ijodiy mustaqillik, pedagogik monitoring, zamonaviy ta'lim usullari

Innovative approach to organizing independent learning of students in music education

Moxinur Jamshid qizi Bobokulova
Navoi State University

Abstract: This article analyzes innovative approaches, modern pedagogical technologies, and the application of digital tools in organizing independent learning for

students in music education. The research examines the essence and importance of independent learning and the scientific-theoretical foundations for its effective organization. The article analyzes ways to enrich traditional forms of independent learning with modern innovative methods - e-learning platforms, mobile applications, virtual masterclasses, online resources, and interactive technologies. According to research results, innovative approaches increase the effectiveness of students' independent work, save time and resources, expand individual learning opportunities, and form professional competencies. The article discusses issues of developing students' self-management abilities, increasing motivation, and stimulating independent creative activity. Additionally, defining teachers' new roles, monitoring and evaluation criteria for independent learning, pedagogical conditions, and practical recommendations are provided. It is substantiated that the innovative approach is an important factor in improving the quality of music education and preparing personnel that meet modern requirements.

Keywords: independent learning, innovative approach, music education, digital technologies, electronic educational resources, online platforms, self-management, pedagogical innovations, individual education, interactive methods, virtual learning, mobile education, professional competencies, student motivation, educational technologies, distance learning, multimedia tools, creative independence, pedagogical monitoring, modern teaching methods

1. KIRISH

Zamonaviy ta'lim tizimida talabalarning mustaqil ta'limi tobora muhim ahamiyat kasb etmoqda. XXI asr - hayotiy ta'lim (lifelong learning) asri bo'lib, unda o'z-o'zini rivojlantirish va mustaqil o'rganish qobiliyati asosiy kompetensiyalardan biriga aylangan. Musiqiy ta'lim yo'nalishida bu qobiliyat ayniqsa muhim, chunki musiqachi-ijrochi, pedagog yoki bastakor doimo o'z ustida ishlashi, yangi repertuar o'zlashtirishi, ijodiy izlanishda bo'lishi kerak.

1.1. Muammoning dolzarbligi

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Oliy ta'lim tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi Farmoni oliy ta'limni sifat jihatidan yangi bosqichga ko'tarish vazifasini belgilaydi. Shu bilan birga, "Raqamli O'zbekiston - 2030" strategiyasi ta'limning raqamlashtirilishini taqozo etadi.

Hozirgi kunda oliy ta'lim muassasalarida mustaqil ta'limga ajratiladigan soatlar hajmi ortib bormoqda. Masalan, bakalavr bosqichida umumiy o'quv yuklarni 40-50% mustaqil ishga to'g'ri keladi. Biroq, ko'pchilik talabalar mustaqil ta'limni samarali tashkil eta olmaydi:

- Vaqtni to'g'ri rejalashtira olmaydi
- Zarur resurslarni topishda qiynaladi

- O‘z-o‘zini nazorat qilish qobiliyati zaif
- Motivatsiya muammolari mavjud
- An‘anaviy usullar yordamida cheklangan natijaga erishadi

Musiqiy ta‘limda bu muammolar yanada murakkablashadi, chunki:

- Ijro mahorati muntazam mashq qilishni talab etadi
- Har bir talaba individual yondashuvga muhtoj
- Repertuar keng va xilma-xil
- Badiiy talqin mahorati shakllanishi uzoq jarayon

Shu sababli, mustaqil ta‘limni tashkil etishda innovatsion yondashuvlar zarur bo‘lmoqda. Zamonaviy raqamli texnologiyalar, onlayn platformalar, interaktiv metodlar mustaqil ta‘limni yanada samarali, qiziqarli va natijali qilish imkonini beradi.

1.2. Tadqiqotning maqsadi va vazifalari

Maqsad: Musiqiy ta‘lim yo‘nalishida tahsil olayotgan talabalarning mustaqil ta‘limini tashkil etishda innovatsion yondashuvlarni aniqlash va ulardan samarali foydalanish metodikasini ishlab chiqish.

Vazifalar:

1. Mustaqil ta‘limning nazariy asoslarini o‘rganish
2. Musiqiy ta‘limda qo‘llanilishi mumkin bo‘lgan innovatsion yondashuvlarni aniqlash va tahlil qilish
3. Raqamli texnologiyalar va elektron resurslarning imkoniyatlarini ko‘rib chiqish
4. Mustaqil ta‘limni tashkil etish va monitoring qilish mexanizmlarini ishlab chiqish

5. Pedagoglar va talabalar uchun amaliy tavsiyalar tayyorlash

2. MUSTAQIL TA‘LIMNING NAZARIY ASOSLARI

2.1. Mustaqil ta‘lim tushunchasi

Mustaqil ta‘lim - bu talabaning o‘qituvchining bevosita ishtirokisiz, o‘z maqsadlari va rejasi asosida bilim, ko‘nikma va malakalarni egallash jarayonidir.

Mustaqil ta‘limning asosiy belgilari:

- Maqsadga yo‘nalganlik
- O‘z-o‘zini tashkil etish
- Faol va ongli ravishda qatnashish
- Natijaga mas‘uliyat
- O‘z-o‘zini nazorat qilish va baholash

2.2. Mustaqil ta‘limning ahamiyati

Musiqiy ta‘limda mustaqil ta‘lim ayniqsa muhim:

Professional rivojlanish uchun:

- Ijro texnikasini takomillashtirish
- Repertuarni kengaytirish

- Yangi asarlarni mustaqil o'zlashtirish
- Ijodiy izlanish ko'nikmalari

Shaxsiy rivojlanish uchun:

- O'z-o'zini boshqarish qobiliyati
- Mas'uliyat hissi
- Vaqtni samarali boshqarish
- Muammolarni mustaqil hal qilish

Kasbiy faoliyatga tayyorgarlik:

- Pedagogik faoliyatda talabalar ham mustaqil ishlashlari kerak
- Ijrochi sifatida doimo o'z ustida ishlash zarur
- Hayotiy ta'lim tamoyili

2.3. Nazariy asoslar

Mustaqil ta'lim quyidagi nazariyalarga tayanadi:

Konstruktivizm (J. Piaget, L. Vygotskiy) - bilim talaba tomonidan faol quriladigan jarayon. Mustaqil ta'limda talaba bilimni tayyor holda emas, o'zi izlab topadi va egallaydi.

Andragogika (M. Knowles) - kattalar ta'limi nazariyasi. Unga ko'ra:

- Kattalar o'z ta'limiga mas'ul
- Amaliy yo'naltirilgan bilimlarni afzal ko'radi
- Tajribaga tayanadi
- O'rganishga ichki motivatsiyaga ega

O'z-o'zini tartibga solish nazariyasi (Self-Regulation Theory) - inson o'z xatti-harakati, fikri va emotsiyalarini maqsadga erishish uchun boshqarishi mumkin.

3. MUSIQIY TA'LIMDA INNOVATSION YONDASHUVLAR

3.1. Elektron ta'lim platformalari

Coursera, edX - jahon universitetlarining musiqa kurslari:

- Berklee College of Music - "Music Production"
- Yale University - "Introduction to Classical Music"
- Curtis Institute of Music - turli kurslar
- Sertifikatlar olish imkoniyati

Talabalar uchun foyda:

- Dunyoning eng yaxshi o'qituvchilaridan o'rganish
- O'z vaqtida, o'z tezligida o'rganish
- Ingliz tilini mustahkamlash
- Xalqaro tajriba

Milliy platformalar yaratish:

- O'zbek musiqasi bo'yicha kurslar
- Mahalliy ustozlar darslari
- O'zbek tilida materiallar

- Milliy repertuar

3.2. Raqamli nota kutubxonalari

IMSLP (International Music Score Library Project) - bepul nota kutubxonasi:

- 500,000 dan ortiq notalar
- Barcha davr va janrlar
- Bepul yuklab olish
- Audio yozuvlar

MuseScore.com - foydalanuvchilar yaratgan notalar:

- Zamonaviy arrangirovkalar
- Turli darajadagi repertuar
- Ulashish va muhokama qilish imkoniyati

Talabalar uchun amaliy foyda:

- Notalarni izlashga vaqt sarflamaydi
- Keng repertuar tanlovi
- Bepul va qonuniy
- Audio versiyalarni eshitib, o'rganish oson

3.3. Video darslar va masterklasslar

YouTube - eng katta video platforma:

- Dunyoning yetuk ijrochilarining masterklasslari
- Texnik mashqlar bo'yicha videolar
- Asarlarni tahlil
- Turli ijro talqinlari

Masterclass.com - professional masterklasslar:

- Itzhak Perlman (skripka)
- Herbie Hancock (fortepiano, jazz)
- Christina Aguilera (vokal)
- Yuqori sifatli video va strukturali darslar

Talabalar uchun:

- Dunyoning turli burchaklaridagi ustozlardan o'rganish
- Videoni to'xtatib, qayta ko'rish
- Bir necha marta takrorlash
- Turli yondashuvlarni taqqoslash

3.4. Musiqa dasturlari va ilovalar

Ijro uchun:

- Tempo SlowMo - audio yozuvni sekinlashtirmasdan temposini pasaytirish
- Amazing Slow Downer - murakkab o'rinlarni sekin eshitish
- forScore - elektron nota o'qish (iPad)
- Tunable - tyuner va metronom

Nazariya va quloq uchun:

- EarMaster - quloq mashq qilish
- Perfect Ear - interval va akkordlar
- Tenuto - nota o'qish mashqlari
- Complete Ear Trainer - solfedjo

Yozib olish va tahlil:

- Voice Recorder - mashg'ulotlarni yozib olish
- Audacity - audio tahlil
- AudioStretch - tempo va pitch o'zgartirish

3.5. Virtual ijro va jamoa musiqasi

COVID-19 pandemiyasi davrida rivojlangan:

- JamKazam - onlayn birgalikda ijro etish
- Jamulus - past kechikish bilan virtual jamoaviy ijro
- SoundTrap - onlayn musiqa yaratish studiyasi

Talabalar uchun:

- Masofadan turib birgalikda mashq qilish
- Turli shaharlardagi hamkorlar bilan ishlash
- Ansambl va orkestr ko'nikmalarini rivojlantirish

3.6. Sun'iy intellekt (AI) va musiqa

AI yordamchilar:

- Yousician - real vaqtda ijroni baholash
- SmartMusic - avtomatik baholash va qayta aloqa
- Melodyne - intonatsiyani tahlil va tuzatish

AI imkoniyatlari:

- Xatolarni darhol aniqlash
- Individual tavsiyalar berish
- Progress statistikasi
- Adaptiv mashqlar

3.7. Virtual va kengaytirilgan reallik (VR/AR)

VR konsertlar:

- Virtual kontsert zallari
- Dunyoning turli nuqtalaridan konsertlarga "borish"
- Immersiv tajriba

AR ilovalar:

- 3D'da nota ko'rish
- Cholg'u asboblarni virtual o'rganish
- Interaktiv qo'llanmalar

4. MUSTAQIL TA'LIMNI TASHKIL ETISH METODIKASI

4.1. Rejalashtirish va tashkil etish

Semestr reja:

1. Mavzular va topshiriqlar ro'yxati
2. Har bir topshiriq uchun deadline
3. Zarur resurslar va manbalar
4. Nazorat nuqtalari

Haftalik reja:

1. Har kungi mashg'ulot vaqti (eng kamida 2-3 soat)
2. Konkret vazifalar (qaysi asarning qaysi o'rinlarida ishlash)
3. Qo'shimcha resurslar (video ko'rish, maqola o'qish)
4. O'z-o'zini nazorat qilish

Kun tartibi:

1. Issiq mashqlar (15-20 daqiqa)
2. Texnik mashqlar (30-40 daqiqa)
3. Repertuar ustida ishlash (1-1.5 soat)
4. Yangi material o'rganish (30 daqiqa)
5. Takrorlash va mustahkamlash (20-30 daqiqa)

4.2. O'z-o'zini monitoring qilish

Kundalik (journal):

- Har kungi mashg'ulotlar haqida qaydlar
- Nima ustida ishlangani
- Qanday natijalar erishilgani
- Qiyinchiliklar va ularni yechish yo'llari
- Ertangi reja

Video yozib olish:

- Haftada 1-2 marta o'z ijrosini yozib olish
- Oldingisi bilan taqqoslash
- O'sish dinamikasini kuzatish
- Xatolarni aniqlash va tuzatish

Audio yozuvlar:

- Har bir asarning turli bosqichlarida yozish
- Intonatsiya, ritm, dinamika nazorati
- Tembrni tahlil qilish

4.3. Motivatsiyani saqlash

Maqsadlar qo'yish:

- Uzoq muddatli (semester, yil)
- O'rta muddatli (oy, chorak)
- Qisqa muddatli (hafta, kun)
- SMART prinsipi: Specific, Measurable, Achievable, Relevant, Time-bound

Rag'batlantirish tizimlari:

- O'z-o'zini mukofotlash

- Progress tracking (ilgarilanishni kuzatish)
- Ijobiy o'zgarishlarni qayd etish
- Do'stlar va oila bilan yutuqlarni ulashish

Musobaqalar va konsertlar:

- Maqsadli tayyorgarlik
- Real ijro tajribasi
- Baholash va qayta aloqa olish
- Motivatsiya oshishi

4.4. O'qituvchining yangi roli

Murabbiy (Coach) roli:

- To'g'ri yo'l ko'rsatish
- Resurslar bilan ta'minlash
- Xatolarni tuzatish
- Qo'llab-quvvatlash

Fasilitator roli:

- O'rganish sharoitini yaratish
- Jarayonni boshqarish
- Savollar berish, javob emas
- Mustaqillikni rag'batlantirish

Mentor roli:

- Tajriba bilan bo'lishish
- Shaxsiy namuna
- Kasbiy yo'l-yo'riq berish
- Hayotiy maslahatlar

5. BAHOLASH VA MONITORING

5.1. Baholash mezonlari

Jarayon baholash (40%):

- Muntazamlik
- Rejaga rioya qilish
- O'z-o'zini tashkil etish
- Qo'shimcha resurslardan foydalanish

Natija baholash (60%):

- Ijro sifati
- Texnik takomillashuv
- Badiiy talqin
- Repertuar hajmi

O'z-o'zini baholash:

- Talaba o'z ishiga refleksiya
- Kuchli va zaif tomonlarni aniqlash

- Rivojlanish yo'llarini belgilash

5.2. Raqamli monitoring vositalari

Google Classroom:

- Topshiriqlarni tarqatish
- Bajarilishini kuzatish
- Qayta aloqa berish
- Baholar va izohlar

Trello, Asana:

- Loyihalarni boshqarish
- Vazifalarni kuzatish
- Deadline'larni nazorat qilish
- Jamoaviy ishlash

Google Forms:

- O'z-o'zini baholash anketalari
- Refleksiya savollari
- Progressni o'lchash
- Statistik tahlil

5.3. Portfolio

Elektron portfolio:

- Video va audio yozuvlar to'plami
- Konsert dasturlari
- Sertifikatlar va diplomlar
- Refleksiya yozuvlari
- Progress grafiqlari

Portfolio afzalliklari:

- Rivojlanishni ko'rish
- O'z ustida ishlashga motivatsiya
- Ish qidirishda yordam
- Professional o'sish hujjati

XULOSA

Musiqiy ta'limda talabalarning mustaqil ta'limini innovatsion yondashuvlar asosida tashkil etish zamonaviy ta'limning muhim talabi hisoblanadi. Tadqiqot natijalariga ko'ra:

1. Innovatsion yondashuvlar mustaqil ta'lim samaradorligini sezilarli darajada oshiradi, talabalarning vaqt va resurslardan to'g'ri foydalanishiga yordam beradi.

2. Raqamli texnologiyalar - elektron platformalar, mobil ilovalar, video darslar - talabalarning o'rganish imkoniyatlarini kengaytiradi va individual ehtiyojlarni qondiradi.

3. O‘z-o‘zini boshqarish qobiliyati musiqachi uchun kasbiy zarurat bo‘lib, uni rivojlantirish mustaqil ta’limning asosiy maqsadlaridan biridir.

4. O‘qituvchining roli o‘zgarmogda - u bilim beruvchidan ko‘ra murabbiy, fasilitator va mentor sifatida faoliyat ko‘rsatadi.

5. Monitoring va baholash tizimi jarayon va natijaning uyg‘unligini ta’minlashi, o‘z-o‘zini baholashni rag‘batlantirishi kerak.

Tavsiyalar:

- Talabalarni mustaqil ishlashga bosqichma-bosqich o‘rgating
- Zamonaviy texnologiyalarni faol qo‘llang
- O‘z-o‘zini tashkil etish ko‘nikmalarini rivojlantiring
- Motivatsiyani doimo kuzatib boring
- Individual yondashuvni unutmang

Mustaqil ta’limni to‘g‘ri tashkil etish - sifatli kadrlar tayyorlashning kalitidir!

Foydalanilgan adabiyotlar

1. СС Болта-Зода. Принципы и приложения музыкальной формы. Science and Education 5 (2), 432-438

2. СБ Саидий. Нестандартные психологические структуры и модуляция в педагогике. Science and Education 5 (2), 348-354

3. СС Болта-Зода. Обменное приёмы аккордов семейство субдоминанты и доминанты использование на фортепиано. Science and Education 5 (2), 439-444

4. СБ Саидий. Художественно-педагогическое общение как средство формирования музыкальной мотивации школьников. Science and Education 5 (2), 322-327

5. Саидий, Саид Болта-зода. Адаптивность детей к школе при посещении и непосещении дошкольного учреждения. Science and education 4 (5), 1105 - 1112

6. Ропиева, Дурдона Акмаль кизы, Саид Болтазода, Саидий. Технологии формирования и развития вокально-хорового навыка студентов через народные песни. Science and Education 4 (2), 1330-1336

7. СБ Саидий. Определения понятий диктанта в теории музыки. Science and Education 3 (12), 823-828

8. Саидий, Саид Болта-зода. Бекзод Турсун угли Алиев. Простые, сложные и смешанные размеры музыки при проведении уроков дирижирования, креативные методы обучения. Science and Education 3 (5), 1484-1492

9. Саидий, Саид Болта-зода. Мурадова, Махлиё Раджабовна, Эрназарова, Азиза Фахритдин кизи. Интерактивные методы обучения творчеству русских композиторов классе фортепиано в детской музыкальной школы. Science and Education 3 (4), 1605-1611

10. Саидий, Саид Болта-зода. Алиев, Бекзод Турсун угли. Простые, сложные и смешанные размеры музыки при проведении уроков дирижирования, креативные методы обучения. Science and Education 3 (5), 1484-1492
11. Саидий, Саид Болта-зода. Эрназарова, Азиза Фахритдин кизи. Интерактивная методика обучения жанрам, созданных на народные лады, учащимся музыкальных и художественных школ. Science and Education scientific journal 4 (ISSN 2181-0842), 1618
12. Саидий, Саид Болта-зода. Механизмы формирования культуры почитания человеческих ценностей у старшеклассников на основе фольклора в хоре. Science and Education 4 (2), 1386-1391
13. Саидий, Саид Болта-зода. Психологические характеристики музыкальных звуков. Узбекистан 2 (2), 76-82
14. Ибрагимов, Умид Собиржонович, Саид Болтазода, Саидий. Современные методы формирования техники исполнения студентов на занятиях. Science and Education 4 (2), 1234-1239
15. Ропиева, Дурдона Акмаль кизы, Саид Болтазода, Саидий. Технологии формирования и развития вокально-хорового навыка студентов через народные песни. Science and Education 4 (2), 1330-1336
16. Саидий, Саид Болта-Зода, Мурадова, Махлиё Раджабовна, Эрназарова, Азиза ... Интерактивные методы обучения творчеству русских композиторов классе фортепиано в детской музыкальной школы. Science, and Education 3 (4), 1605-1611
17. Саидий, Саид Болтазода. О некоторых простейших обобщениях приёмов и методов по музыке общеобразовательной школе. Science and Education 3 (8), 196-203
18. Саидий, Саид Болта-Зода, Салимова, Бахринисо Бахромжон кизи. Вариационный подход к построению однородной музыки, размышление идеального подхода к её решению. Science and Education 3 (8), 138-144
19. Саидий, Саид Болта-Зода, Рустамов, Азизбек Рустам ўғли. Выработка отдельных музыкальных способностей: ритмического и тембрового слуха. Science and Education 3 (8), 151-155
20. Саидий, Саид Болтазода. Сложный принцип формообразования в изоритмическом сложений музыки. Science and Education 3 (11), 962-969
21. Саид Болта-Зода, Саидий. Основные направления возбуждения мелкой моторики по направлению музыки. Science and Education 3 (10), 582-590
22. Саидий, Саид Болта-Зода. Песни, обработка народных песен и развития мастерства учащихся. Science and education. 3 (4), 1200-1205
23. Саидий, Саид Болта – зода. Об эффектно влияние теории, в создании музыкального произведения. Science and Education 3 (12), 864 - 870

24. Саидий, Саид Болта-Зода, Ропиева, Дурдона Акмал қизи. Проблемы совершенствования управления музыкальной деятельностью дошкольного образовательного учреждения. *Science and Education* 3 (8), 183-188
25. Саид Болтазода, Саидий. Эффект образования музыки к системы общеобразовательной школы. *Science and Education* 3 (8), 224-230
26. Саид Болтазода, Саидий, Субхонов, Отабек Адилович. Основы управления музыкального диктанта по сольфеджио. *Science and Education* 3 (3), 825-830
27. Саидий, Саид Болта-Зода. Обратный сдвиг гармоничный линии в многоголосных произведениях. *Science and Education* 3 (12), 871 -877
28. Саидий, Саид Болта-Зода. Повышение или понижение основных ступеней, знаки альтерации. *Science and Education* 3 (12), 878 - 884
29. Саидий, Саид Болта-Зода. Элементы абстрактной и абсолютной звучании музыкального звука. *Science and Education* 4 (1), 597-603
30. Саидий, Саид Болта-Зода. Теоретическое рассмотрение вероятности совпадения неаккордовых звуков в произведениях. *Science and Education* 4 (1), 556-562